JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
CHRISTINE STIX-HACKL
16 päivänä toukokuuta 2006 [1]

I Johdanto

1. Nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö [2] koskee sokerialan yhteisestä markkinajärjestelystä 30 päivänä kesäkuuta 1981 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1785/81 [3] ja kiintiötä suuremman tuotannon soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 14 päivänä syyskuuta 1981 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2670/81 [4] pätevyyttä. Kyse on erityisesti siitä, onko C-sokerista perittävän maksun peruuttamis- tai palauttamismahdollisuuden puuttuminen ristiriidassa kohtuullisuusperiaatteen kanssa.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

2. Nyt esillä oleva asia koskee markkinajärjestely- ja tullioikeuden säännöksiä.

A *Sokerin markkinajärjestely*

3. Nyt esillä olevaan asiaan sovellettava markkinajärjestelyä koskeva lainsäädäntö perustuu neuvoston asetukseen ja sitä koskevaan komission soveltamisasetukseen.

1. Asetus N:o 1785/81

4. Sokerialan yhteisestä markkinajärjestelystä 30 päivänä kesäkuuta 1981 annetulla asetuksella N:o 1785/81, joka on sittemmin kumottu, säädeltiin sokerin tuottamista, tuontia ja vientiä. Tuotantokiintiöjärjestelmän tarkoituksena oli taata tuottajille yhteisön hinnat ja tuotannon myynti.

5. Asetuksen N:o 1785/81 24 artiklassa vahvistettiin kaikille jäsenvaltioille kutakin markkinointivuotta koskevat A- ja B-sokerin perusmäärät, jotka jäsenvaltiot jakavat alueelleen sijoittautuneille tuottajille. Jaetut kiintiöt ylittävä määrä on C-sokeria.

1 – Alkuperäinen kieli: saksa.

2 – Vrt. asiassa C-68/05 P, Koninklijke Coöperatie Cosun v. komissio, samanaikaisesti vireillä oleva muutoksenhakumenettely.

3 – EYVL L 177, s. 4.

4 – EYVL L 262, s. 14.

6. C-sokerista ei makseta hintatukea eikä vientikorvausta. Asetuksen 26 artiklan 1 kohdan nojalla C-sokeria, jota ei siirretä seuraavalle markkinointivuodelle, ei saa myydä yhteisössä, vaan se on vietävä.

7. Yksityiskohtaiset soveltamissäännöt oli annettava 41 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen.

2. Asetus N:o 2670/81

8. C-sokerin soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistettiin kiintiöitä suuremman tuotannon soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä sokerialalla 14 päivänä syyskuuta 1981 annetussa komission asetuksessa N:o 2670/81.

9. Asetuksen 1 artiklassa säädetään yhteisön alueelta tapahtuvasta viennistä. Artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin sitä sovelletaan nyt esillä olevaan asiaan,[5] säädetään seuraavaa:

"Asetuksen (ETY) N:o 1785/81 26 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua vientiä pidetään tapahtuneena, jos:

a) C-sokeri tai C-isoglukoosi viedään sen jäsenvaltion alueelta, jossa se on tuotettu;

b) a alakohdassa tarkoitettu jäsenvaltio hyväksyy vienti-ilmoituksen ennen sen markkinointivuoden loppua seuraavaa 1 päivää tammikuuta, jona C-sokeri tai C-isoglukoosi on tuotettu;

c) C-sokeri tai C-isoglukoosi tai 2 artiklan 3 kohdan mukainen vastaava määrä on lähtenyt yhteisön tullialueelta viimeistään kuudenkymmenen päivän kuluttua b alakohdassa tarkoitetusta 1 päivästä tammikuuta;

d) tuote on viety a alakohdassa tarkoitetusta jäsenvaltiosta ilman tukea tai maksua CN-koodiin 1702 60 90 ja 1702 90 90 kuuluvana denaturoimattomana valkoisena sokerina tai raakasokerina tai ennen sokerin jähmettämistä saatavina siirappeina tai isoglukoosina sellaisenaan.

Muuten kuin ylivoimaisen esteen sattuessa, jos ensimmäisen alakohdan edellytyksiä ei ole täytetty, kyseistä C-sokeri- tai C-isoglukoosimäärää pidetään myytynä sisämarkkinoilla.

5 – Kiintiötä suuremman tuotannon soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä sokerialalla annetun asetuksen (ETY) N:o 2670/81 muuttamisesta 14 päivänä joulukuuta 1988 annettu komission asetus (ETY) N:o 3892/88 (EYVL L 346, 15.12.1988, s. 29).

Ylivoimaisen esteen sattuessa sen jäsenvaltion toimivaltainen toimielin, jonka alueella C-sokeri tai C-isoglukoosi on tuotettu, päättää tarpeellisista toimenpiteistä niiden olosuhteiden perusteella, joihin asianomainen vetoaa."

10. Asetuksen 2 artiklassa säädetään yksityiskohtaisista säännöistä, jotka koskevat todisteiden esittämistä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen edellytysten täyttämisestä.

11. Asetuksen 3 artiklassa säädetään maksuista, joita peritään rangaistuksina tapauksissa, joissa määrät on myyty sisämarkkinoilla. Siinä säädetään, sellaisena kuin sitä sovelletaan nyt esillä olevaan asiaan, [6] seuraavaa:

"1. Asianomaisen jäsenvaltion on perittävä määristä, jotka on 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti myyty sisämarkkinoilla, määrä, joka vastaa:

a) C-sokerin osalta 100 kilogrammalta kyseistä sokeria:

– suurinta tapauksen mukaan 100 kilogrammaan valkoista sokeria tai raakasokeria sinä markkinointivuonna, jona kyseinen sokeri on tuotettu, ja sitä seuraavan kuuden kuukauden aikana sovellettavaa tuontimaksua,

ja

– 1 ECUa;

– –

2. Kyseisen jäsenvaltion on ilmoitettava maksettava kokonaismäärä niille valmistajille, jotka ovat velvoitettuja maksamaan 1 kohdassa tarkoitetun kyseisen määrän ennen 1 artiklassa tarkoitettua 1 päivää tammikuuta seuraavaa 1 päivää maaliskuuta.

Kyseisten valmistajien on maksettava tämä kokonaismäärä ennen saman vuoden 20 päivää maaliskuuta.

3. Jos toimivaltainen toimielin kuitenkin on 2 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa soveltaen pidentänyt todisteen esittämisen määräaikaa, 2 kohdassa tarkoitetut päivämäärät

6 – Kiintiötä suuremman tuotannon soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä sokerialalla annetun asetuksen (ETY) N:o 2670/81 muuttamisesta 6 päivänä joulukuuta 1991 annettu komission asetus (ETY) N:o 3559/91 (EYVL L 336, s. 26).

1 päivä toukokuuta ja 20 päivä toukokuuta korvataan tämän toimielimen sallitun pidentämisen perusteella määrittämillä päivämäärillä.

4. Niiltä C-sokerin ja C-isoglukoosin määriltä, jotka ovat lopullisesti tuhoutuneet tai vahingoittuneet sellaisissa olosuhteissa, jotka asianomaisen jäsenvaltion toimivaltainen toimielin tunnustaa ylivoimaiseksi esteeksi, 1 kohdassa tarkoitettua vastaavaa määrää ei peritä."

B *Tullilainsäädäntö*

12. Tullilainsäädännön osalta on viitattava neuvoston asetukseen ja sitä koskevaan komission soveltamisasetukseen, jotka on sittemmin kumottu.

1. Asetus (ETY) N:o 1430/79

13. Tuonti- tai vientitullien palauttamisesta tai peruuttamisesta 2 päivänä heinäkuuta 1979 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1430/79 [7] 13 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin sitä sovelletaan nyt esillä olevaan asiaan, [8] säädetään seuraavaa:

"Tuontitullit voidaan palauttaa taikka peruuttaa muissa kuin A ja D osassa tarkoitetuissa erityistilanteissa, jotka johtuvat olosuhteista, joissa ei voida osoittaa asianomaisen syyllistyneen vilpilliseen menettelyyn taikka ilmeiseen laiminlyöntiin.

Tilanteet, joissa ensimmäistä alakohtaa voidaan soveltaa, ja tässä tarkoituksessa sovellettavat menettelysäännökset määritetään 25 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti. Palauttamiselle tai peruuttamiselle voidaan asettaa erityisehtoja."

14. Asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tuontitulleilla tarkoitetaan

"sekä tulleja ja vaikutuksiltaan vastaavia maksuja että maatalousmaksuja ja muita tuonnista kannettavia maksuja, joista säädetään yhteisen maatalouspolitiikan tai niiden erityisjärjestelmien yhteydessä, joita sovelle-

7 – EYVL L 175, s. 1.

8 – Tuonti- tai vientitullien palauttamisesta tai peruuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1430/79 muuttamisesta 7 päivänä lokakuuta 1986 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3069/86 (EYVL L 286, s. 1).

taan perustamissopimuksen 235 artiklan nojalla tiettyihin maataloustuotteiden jalostuksessa saatuihin tavaroihin".

15. Asetuksen 14 artiklassa säädetään muun muassa, että 13 artiklaa sovelletaan vastaavasti tuontitullien palauttamiseen ja peruuttamiseen.

16. Asetuksen 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan vientitulleilla tarkoitetaan

"maatalousmaksuja ja muita vienneistä kannettavia veroja, joista säädetään yhteisen maatalouspolitiikan tai niiden erityisjärjestelmien yhteydessä, joita sovelletaan perustamissopimuksen 235 artiklan nojalla tiettyihin maataloustuotteiden jalostuksessa saatuihin tavaroihin".

2. Asetus (ETY) N:o 3799/86

17. Soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt vahvistettiin tuonti- tai vientitullien palauttamisesta tai peruuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1430/79 4 a, 6 a, 11 a ja 13 artiklan soveltamista koskevista säännöksistä 12 päivänä joulukuuta 1986 annetussa komission asetuksessa (ETY) N:o 3799/86. [9] Asetuksen 4 artiklassa säädetään, millaisissa erityistilanteissa kyse ei ole asianomaisen vilpillisestä menettelystä tai ilmeisestä laiminlyönnistä. Tämä säännös ei vaikuta muihin tosiseikkoihin, joita arvioidaan tapauskohtaisesti komission päätöksessä 6–10 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen.

III Tosiseikat, pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

18. Koninklijke Coöperatie Cosunilla (jäljempänä Cosun) on sokerintuotantoyritys, joka tuotti markkinointivuonna 1992/1993 enemmän sokeria kuin sille kuuluvan A-kiintiön ja B-kiintiön perusteella oli sallittua. Cosunin tytäryhtiö myi joitakin sokerieriä edelleen muille yrityksille vietäväksi Kroatiaan, Sloveniaan ja Marokkoon.

19. Vuonna 1994 Cosunin maksettavaksi määrättiin tietynsuuruinen maksu. Hoofdproductschap Akkerbouwproducten (maataloustuotteiden myynninedistämisjärjestö, jäljempänä HPA) teki asiaa koskevan päätöksen 19.6.1995.

9 – EYVL L 352, s. 19.

20. Elokuussa 2001 Alankomaiden kuningaskunta vaati komissiota peruuttamaan perityn maksun. Komissio totesi 2.5.2002 tekemässään päätöksessä, ettei tämä hakemus täyttänyt tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

21. Cosun nosti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kanteen komission päätöksen kumoamiseksi. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kanteen perusteettomana asiassa T-240/02 7.12.2004 antamassaan tuomiossa.

22. Cosun nosti 18.7.1995 College van Beroep voor het bedrijfslevenissä (jäljempänä CBB) kanteen Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteitia (maatalous-, luonto- ja elintarvikeministeri) vastaan HPA:n päätöksen vuoksi. CBB keskeytti menettelyn, koska se päätti odottaa asiassa De Haan annettavaa tuomiota. [10]

23. CBB hylkäsi Cosunin väitteen, joka perustui ylivoimaiseen esteeseen. CBB katsoi, etteivät asian olosuhteet olleet epätavanomaiset tai ennalta-arvaamattomat, koska sopimuspuolen velvollisuuksien noudattamatta jättäminen on tunnettu liiketoiminnan riski.

10 – Asia C-61/98, De Haan, tuomio 7.9.1999 (Kok. 1999, s. I-5003).

24. Cosunin oikeudellisesta väitteestä, jonka mukaan kyseessä oli erityistilanne, jolla voitiin perustella asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan mukainen peruuttaminen, ja jonka mukaan komissio oli väärässä todetessaan, etteivät tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttyneet, CBB totesi, ettei komission päätöksen pätevyyttä ole tarpeen tutkia.

25. CBB pohti kuitenkin, aiheuttaako se, että sokerin markkinajärjestelyssä ei ole oikeudellista perustaa C-sokerista perittävien maksujen peruuttamista varten, asetuksen N:o 1785/81 ja asetuksen N:o 2670/81 pätemättömyyden silloin, kun palautusmahdollisuutta ei sovelleta C-sokerista perittäviin maksuihin. Säädösten pätemättömyys voisi CBB:n mukaan johtaa siihen, että maksut perustuvat myös pätemättömiin säädöksiin. Asetusten pätevyyden ja niiden mahdollisesta pätemättömyydestä aiheutuvien seurausten selvittämiseksi CBB esitti 9.6.2004 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Jos asetuksen (ETY) N:o 1430/79 13 artiklaan, joka on korvattu yhteisön tullikoodeksin 239 artiklalla, perustuvaa peruuttamismahdollisuutta ei sovelleta nyt esillä olevan asian kaltaisiin C-sokerista perittäviin maksuihin, onko sokerialan yhteisestä markkinajärjestelystä 30 päivänä kesäkuuta 1981 annettua asetusta (ETY) N:o 1785/81 ja

tuotannon soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä sokerialalla 14 päivänä syyskuuta 1981 annettua komission asetusta (ETY) N:o 2670/81 pidettävä kokonaan tai osittain pätemättöminä, koska niistä puuttuu mahdollisuus palauttaa tai peruuttaa C-sokerista perittävä maksu tietyistä kohtuullisuussyistä?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko niin, että lakisääteistä velvollisuutta C-sokerista perittävän maksun maksamiseen ei enää ole vai voivatko kyseisen jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ja/tai komissio päättää, että tietyistä C-sokerieristä ei peritä asetuksen (ETY) N:o 2670/81 3 artiklan mukaista maksua, kun maksuvelvollinen ei ole syyllistynyt vilpilliseen menettelyyn tai laiminlyöntiin, joka olisi osaltaan voinut vaikuttaa siihen, että sen suorittamaksi aikomaa erien vientiä ei ole tapahtunut, ja kun maksuvelvolliselle ei ole ilmoitettu kansallisten viranomaisten suorittamasta rikkomuksia ja sääntöjenvastaisuuksia koskevasta tutkimuksesta tätä tutkimusta koskevien tarpeiden vuoksi?"

IV Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

26. Cosun, neuvosto ja komissio ovat ensinnäkin yhtä mieltä siitä, että ennakkoratkaisukysymyksiin on vastattava vain siinä tapauksessa, että niiden perustana oleva olettama siitä, että asetuksen N:o 1430/79 13 artiklassa tarkoitettua peruuttamismahdollisuutta ei voida soveltaa C-sokerista perittäviin maksuihin, pitää paikkansa.

27. Cosun ja maatalous-, luonto- ja elintarvikeministeri katsovat, että asetuksen N:o 1430/79 13 artiklaa voidaan soveltaa C-sokerista perittäviin maksuihin.

28. Komissio sen sijaan katsoo, ettei asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan yleinen kohtuullistamissäännös muodosta yhteisön oikeuden yleistä oikeusperiaatetta, vaan sitä sovelletaan ainoastaan yhteisön tullilainsäädännön yhteydessä, minkä vuoksi ennakkoratkaisukysymysten perustana oleva olettama pitää paikkansa.

A *Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*

29. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään, ovatko asetukset N:o 1785/81 ja N:o 2670/81 pätemättömiä. Pätevyyden arvioinnin perusteena ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee ainoastaan "kohtuullisuussyyt". Muita arviointiperusteita ei mainita. Yhteensoveltuvuu-

desta suhteellisuusperiaatteen kanssa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa ennakkoratkaisupyyntöpäätöksessään nimenomaisesti, ettei periaatetta ole loukattu. Se jättää näin ollen tarkoituksella esittämättä kysymyksen yhteensoveltuvuudesta suhteellisuusperiaatteen kanssa.

30. Tästä seuraa, että nyt esillä olevan ennakkoratkaisumenettelyn kohde rajataan vastaavasti ja että asiaa arvioidaan ainoastaan kohtuullisuutta koskevan yleisen oikeusperiaatteen perusteella.

1. Asianosaisten lausumat

31. Cosun toteaa, ettei asetuksessa N:o 1785/81 säädetä muodollisesta edellytyksestä C-sokerista perittävien maksujen määräämiselle, mutta sen 26 ja 41 artiklassa valtuutetaan komissio antamaan kyseistä alaa koskevia säännöksiä. Tämän vuoksi asetus ei Cosunin mukaan voi missään tapauksessa olla pätemätön.

32. Asetuksen N:o 2670/81 osalta Cosun lähtee ensisijaisesti siitä, että sitä on tulkittava ja sovellettava yleisten oikeusperiaatteiden mukaisesti. Tästä seuraa Cosunin mukaan, että asetuksen 3 artiklaa on tulkittava siten, että toimivaltaisilla kansallisilla viranomaisilla on tietyissä olosuhteissa, kuten nyt esillä olevassa menettelyssä, mahdollisuus peruuttaa maksut kohtuullisuussyistä. Asetus N:o 2670/81 on näin ollen Cosunin mukaan pätevä. Mikäli yhteisöjen tuomioistuin ei noudata Cosunin ehdottamaa tulkintaa asetuksen N:o 2670/81 3 artiklasta, Cosun esittää toissijaisesti, että asetus on pätemätön siltä osin kuin se on yhdenvertaisuuden, tasa-arvoisen kohtelun, kohtuullisuuden ja oikeusvarmuuden periaatteiden vastainen.

33. Ministeri ja Alankomaiden hallitus katsovat, että yhteisön markkinoilla myyty C-sokeri on samassa asemassa kuin yhteisön ulkopuolisista maista tuotu sokeri ja että molempia sokeriluokkia on tämän vuoksi käsiteltävä samalla tavalla. Ministerin ja Alankomaiden hallituksen mukaan on näin ollen tasa-arvoisen kohtelun periaatteen vastaista, että se, joka tuo sokeria yhteisön ulkopuolisista maista ja joka on erityistilanteessa asetuksen N:o 1430/79 13 artiklan soveltamisen suhteen, voi tämän säännöksen perusteella saada maksut peruutettua, mutta samassa tilanteessa olevalla C-sokerin tuottajalla ei ole tällaista mahdollisuutta.

34. Alankomaiden hallitus väittää, että vakiintuneen oikeuskäytännön [11] nojalla lainsäädännön aukot voidaan täyttää yksittäistapauksissa soveltamalla analogisesti yhteisön oikeutta, kun se on välttämätöntä yhteisön oikeuden yleisen periaatteen noudattamiseksi. Tätä oikeuskäytäntöä voidaan Alanko-

11 – Ks. esim. asia 165/84, Krohn, tuomio 12.12.1985 (Kok. 1985, s. 3997, 13 kohta ja sitä seuraava kohta).

maiden hallituksen mukaan soveltaa nyt esillä olevaan asiaan, mistä seuraa, että asetuksen N:o 1430/79 13 artiklaa on sovellettava analogisesti C-sokerista perittäviin maksuihin.

35. Mikäli yhteisöjen tuomioistuin ei sovella tätä artiklaa analogisesti, ministeri ja Alankomaiden hallitus katsovat, että koska C-sokerista perittäviä maksuja ei voida peruuttaa yksittäistapauksissa ja kohtuullisuussyistä, asetukset N:o 1785/81 ja N:o 2670/81 ovat osittain pätemättömiä, sillä tämän mahdollisuuden puuttuminen on tasa-arvoisen kohtelun periaatteen vastaista.

36. Neuvosto toteaa ensisijaisesti, ettei ole tasa-arvoisen kohtelun periaatteen vastaista, ettei sokeria koskeviin WTO-määräyksiin sisälly yleistä, tullisäännöksiin ja asetuksen N:o 1430/79 13 artiklaan sisältyvän kohtuullistamissäännöksen kaltaista lauseketta. Neuvosto katsoo, että tullisäännökset ja sokeria koskevat säännökset koskevat kahta täysin erillistä alaa ja että niihin sisältyvät tai sisältymättömät poikkeukset koskevat täysin eri velvollisuuksia täysin erilaisissa oikeudellisissa yhteyksissä.

37. Neuvosto toteaa lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön [12] mukaan yhteisön lainsäätäjä ei ole velvollinen säätämään kohtuullisuussyihin perustuvasta peruuttamismahdollisuudesta, mutta yhteisön lainsäätäjä voi harkintavaltansa mukaisesti säätää tällaisesta mahdollisuudesta jollakin alalla. Koska sokerin yhteinen markkinajärjestely rahoitetaan suureksi osaksi taloudellisten toimijoiden suorittamilla maksuilla, C-sokerista perittävien maksujen peruuttamismahdollisuudella olisi neuvoston mukaan vakavia seurauksia, sillä se kannustaisi tuottamaan entistä enemmän sokeria kiintiöiden ulkopuolella. Neuvosto katsoo lisäksi, että lainsäätäjän päätös olla säätämättä tullimaksuja koskevaa menettelyä vastaavasta maksujen peruuttamismenettelystä vaikuttaa järkevältä.

38. Neuvosto katsoo toissijaisesti, että mikäli se, että mahdollisuus peruuttaa maksu kohtuullisuussyistä puuttuu, on tasa-arvoisen kohtelun periaatteen vastaista, pätemätön on ainoastaan komission asetus N:o 2670/81, koska neuvosto on antanut komission tehtäväksi säätää C-sokerista perittäviä maksuja koskevia säännöksiä.

39. Komissio väittää, ettei yhteisöjen tuomioistuin eikä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ole vahvistanut yleistä oikeusperiaatetta, jonka perusteella olisi mahdollista vedota kohtuullisuusperiaatteen loukkaamiseen siinä tapauksessa, että asiaan sovellettavaan sääntelyyn ei nimenomaisesti sisälly mahdollisuutta peruuttaa C-sokerista perittäviä maksuja kohtuullisuussyistä. Asetukset N:o 1785/81 ja N:o 2670/81 eivät voi

12 – Asia 118/76, Balkan-Import-Export, tuomio 28.6.1977 (Kok. 1977, s. 1177).

komission mukaan olla pätemättömiä vain sillä perusteella, ettei niissä nimenomaisesti säädetä tällaisesta peruuttamismahdollisuudesta.

40. Komissio toteaa lisäksi, että vaikka se päättäisi arvioida kohtuullisuusperiaatteen väitettyä loukkaamista kunkin tapauksen osalta, se ei pitäisi Cosunin maksettavaksi määrättyä maksua kohtuullisuusperiaatteen vastaisena.

41. Yhteisöjen tuomioistuin on jo komission mukaan nimittäin todennut, että C-sokerista perittävät maksut, joita määrätään tullimuodollisuuksien noudattamatta jättämisen perusteella, eivät ole suhteellisuusperiaatteen vastaisia, koska nämä muodollisuudet ovat välttämättömiä, jotta voidaan välttää sokerin yhteiseen markkinajärjestelyyn kohdistuvat epätoivotut vaikutukset.[13] Komission mukaan nämä samat seikat ovat merkityksellisiä tutkittaessa, oliko maksun määrääminen kohtuullisuusperiaatteen vastaista.

42. Komissio toteaa lisäksi, että asiassa Peter annetusta tuomiosta[14] käy ilmi, että mikäli kohtuullisuusperiaatetta sovellettaisiin yhteisen maatalouspolitiikan alalla, sen ei pitäisi missään tapauksessa estää käytännössä kyseisen yhteisöjärjestelmän soveltamista esimerkiksi vaarantamalla tuotantoa rajoittavan kiintiösääntelyn. Mikäli kuitenkin tuottajan maksut voitaisiin kohtuullisuussyistä peruuttaa nyt esillä olevan kaltaisessa tapauksessa, se vaarantaisi komission mukaan sokerin yhteisen markkinajärjestelyn mukaisen kiintiösääntelyn.

2. Arviointi

43. Aivan aluksi on selvennettävä joitakin seikkoja. Nyt esillä olevan asian problematiikassa on nimittäin erotettava toisistaan erilaisia kohtuullisuutta koskevia näkökohtia.

44. Seuraavia oikeudellisia ilmiöitä on tarkasteltava lähtökohtaisesti erillään. Ensinnäkin kohtuullisuusperiaatteen osalta on tehtävä ero sen mukaan, onko kyse kansallisen vai yhteisön oikeuden periaatteesta. Jäsenvaltioiden oikeuden osalta kyse on siitä, sallitaanko yhteisön oikeudessa kohtuullisuutta koskevan kansallisen oikeusperiaatteen soveltaminen.

45. Toiseksi yhteisön oikeudessa on tehtävä ero esimerkiksi markkinajärjestelysäännöksiin sisältyvien kohtuullisuutta koskevien nimenomaisten säännösten ja kohtuullisuutta koskevan yleisen oikeusperiaatteen välillä.

13 – Asia C-161/96, Südzucker Mannheim, tuomio 29.1.1998 (Kok. 1998, s. I-281, 42 ja 43 kohta) ja asia C-329/01, British Sugar II, tuomio 19.2.2004 (Kok. 2004, s. I-1899, 46 ja 48 kohta).

14 – Asia C-290/91, Peter, tuomio 27.5.1993 (Kok. 1993, s. I-2981).

46. Eräät asianosaiset ovat viitanneet nyt esillä olevassa asiassa yhteisön oikeuden mukaiseen velvoitteeseen soveltaa kohtuullisuussyistä asetuksen N:o 1430/79 13 artiklaa analogisesti. Kyse on tarkalleen ottaen kohtuullisuutta koskevan nimenomaisen säännöksen sovellettavuudesta. Se on asiassa C-68/05 P samanaikaisesti vireillä olevan menettelyn kohteena, mutta ei tämän menettelyn kohteena.

47. Nyt esillä olevassa asiassa on kyse ainoastaan siitä, ovatko johdetun yhteisön oikeuden säännökset kohtuullisuutta koskevan yleisen oikeusperiaatteen mukaisia. Aivan aluksi on tosin tutkittava, onko yhteisön oikeudessa ylipäänsä tällaista periaatetta.

48. Kuten on jo todettu, tutkintaperusteiden osalta nyt esillä olevassa asiassa rajoitutaan kohtuullisuutta koskevaan yleiseen oikeusperiaatteeseen, eivätkä muut periaatteet, kuten yhdenvertaisen kohtelun periaate tai suhteellisuusperiaate, tule kyseeseen.

49. Tämän vuoksi valtaosaa asianosaisten mainitsemasta yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä tarkastellaan seuraavassa lähemmin ainoastaan siltä osin kuin siitä on hyötyä nyt esillä olevan oikeuskysymyksen tarkastelussa. Näin ollen muihin asioihin liittyvä oikeuskäytäntö jätetään huomiotta. Tämä pätee erityisesti asiassa Peter annettuun tuomioon, jossa tarkastellaan kohtuullisuutta koskevan *kansallisen* säännöksen sovellettavuutta. Yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisessä tuomiossa, ettei yhteisön oikeus estä tietyissä olosuhteissa sellaisen kansallisen säännöksen soveltamista, jolla valtuutetaan kansalliset viranomaiset tietyissä tapauksissa peruuttamaan maksettavaksi määrätty maksu henkilökohtaisista kohtuullisuussyistä. [15]

50. Seuraavaksi on näin ollen ensinnäkin tutkittava, onko yhteisön oikeudessa kohtuullisuutta koskevaa yleistä oikeusperiaatetta.

51. Ensiksi on viitattava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan yhteisön oikeudessa ei ole oikeudellista perustaa maksujen peruuttamiselle kohtuussyistä. [16]

52. Yhteisöjen tuomioistuin on selventänyt tätä oikeuskäytäntöä asiassa Hoche antamassaan tuomiossa muistuttamalla, että yhteisön oikeudessa ei ole objektiivista kohtuuttomuutta koskevaa yleistä periaatetta. [17] Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi todennut kyseisessä tuomiossa, ettei asetuksen tiettyjä säännöksiä voida jättää kohtuullisuussyistä soveltamatta yksittäistapauksessa. [18]

15 – Edellä alaviitteessä 14 mainittu asia C-290/91, tuomion 11 ja 17 kohta.

16 – Edellä alaviitteessä 12 mainittu asia 118/76, tuomion 8 ja 10 kohta ja asia 299/84, Neumann, tuomio 14.11.1985 (Kok. 1985, s. 3663, 24 kohta).

17 – Asia C-174/89, Hoche, tuomio 28.6.1990 (Kok. 1990, s. I-2681, 31 kohta).

18 – Edellä alaviitteessä 17 mainittu asia C-174/89, tuomion 36 kohta.

53. Nyt esillä olevaa asiaa voidaan selventää myös muilta osin tämän oikeuskäytännön perusteella. Yhteisöjen tuomioistuin on ilmaissut kantansa kohtuullisuutta koskevan yleisen periaatteen tunnustamista vastaan, koska kyseinen periaate estäisi yhteisön oikeussääntöjen tehokkaan vaikutuksen jäsenvaltioissa ja vaarantaisi yhteisön oikeuden yhtenäisen soveltamisen perusperiaatteen toteutumisen. [19]

54. Tuomioistuin totesi lisäksi asioissa Neumann ja Hoche antamissaan tuomioissa, että yhteisön oikeuteen ei kuulu sellaista yleistä oikeusperiaatetta, jonka mukaan kansallinen viranomainen ei saisi soveltaa yhteisön voimassa olevaan lainsäädäntöön kuuluvaa sääntöä, mikäli säännöstä aiheutuvat seuraukset olisivat asianosaiselle sillä tavalla erityisen ankarat, että yhteisön lainsäätäjä olisi selvästi pyrkinyt välttämään sen, jos se olisi voinut ottaa tämän tapauksen huomioon sääntöä laatiessaan. [20]

55. On kuitenkin otettava huomioon, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön sisältyy myös päinvastaisia viittauksia. Yhteisöjen tuomioistuin on nimittäin todennut perustellusti asiassa First City Trading antamassaan tuomiossa, että "yhteisön oikeuden yleiset oikeusperiaatteet, erityisesti ylivoimaista estettä, luottamuksensuojaa, suhteellisuutta tai *kohtuullisuutta* koskevat, eivät edellytä, että viejien sallittaisiin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kuvaamissa olosuhteissa pitää kaikki ennalta saamansa vientituet tai osa niistä". [21]

56. Tästä myöhemmin annetusta tuomiosta voitaisiin näin ollen päätellä, että yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut kohtuullisuutta koskevan yleisen oikeusperiaatteen. Kyseisen tuomion toinen kohta kuitenkin selventää asiaa lisää, sillä yhteisöjen tuomioistuin toteaa siinä, että "*kohtuullisuusperiaatteen nojalla ei ole mahdollista poiketa* yhteisön oikeuden säännösten soveltamisesta lukuun ottamatta lainsäädännössä vahvistettuja tapauksia tai jos lainsäädäntö itsessään todetaan pätemättömäksi". [22]

57. Edellä esitetyn yhteisöjen tuomioistuimen tähänastisen oikeuskäytännön tarkastelun perusteella yhteisöjen tuomioistuin ei näin ollen ole vahvistanut kohtuullisuutta koskevaa yleistä oikeusperiaatetta.

58. Vaikka yhteisöjen tuomioistuin ei ole vahvistanut kohtuullisuutta koskevaa yleistä oikeusperiaatetta, tällaisen oikeusperiaatteen voimassaolo olisi mahdollista johtaa jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksistä.

59. Jo kansallisten oikeusjärjestysten karkeasta analyysista käy ilmi, ettei kohtuullisuusperiaatetta sovelleta kaikissa jäsenval-

19 – Edellä alaviitteessä 16 mainittu asia 299/84, tuomion 25 kohta.

20 – Edellä alaviitteessä 16 mainittu asia 299/84, tuomion 33 kohta ja edellä alaviitteessä 17 mainittu asia C-174/89, tuomion 31 kohta.

21 – Asia C-263/97, First City Trading, tuomio 29.9.1998 (Kok. 1998, s. I-5537, 62 kohta), kursivointi tässä.

22 – Edellä alaviitteessä 21 mainittu asia C-263/97, tuomion 48 kohta (kursivointi tässä).

tioissa. Vaikka periaatetta ei tarvitsekaan ehdottomasti tunnustaa kaikissa jäsenvaltioissa, se olisi vahvistettava ainakin nyt esillä olevan menettelyn kannalta ratkaisevassa oikeusaineistossa, joka kuuluu julkiseen talousoikeuteen. Ei riitä, että yksittäisissä kansallisissa säännöksissä säädetään nimenomaisesti maksujen peruuttamisesta tai palauttamisesta kohtuullisuussyistä. Siitä ei nimittäin voida vielä päätellä, että vastaavaa periaatetta sovelletaan kyseisessä jäsenvaltiossa.

60. Oikeuskäytännön tarkastelusta käy siis ilmi, että yhteisön oikeudessa ei ole kohtuullisuutta koskevaa yleistä oikeusperiaatetta. Koska vastaavaa arviointiperustetta ei näin ollen ole, myöskään menettelyn kohteena olevien asetusten yhteensoveltuvuutta ei ole tarpeen tutkia.

61. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että jos asetuksen N:o 1430/79 13 artiklaan – joka on korvattu tullikoodeksin 239 artiklalla – perustuvaa peruuttamismahdollisuutta ei sovelleta nyt esillä olevan asian kaltaisiin C-sokerista perittäviin maksuihin, asetuksia N:o 1785/81 ja N:o 2670/81 ei voida pitää kokonaan tai osittain pätemättöminä sen vuoksi, että niistä puuttuu mahdollisuus palauttaa tai peruuttaa kohtuullisuussyistä C-sokerista perittävä maksu.

B *Toinen ennakkoratkaisukysymys*

1. Asianosaisten lausumat

62. Cosun toteaa, että mikäli yhteisöjen tuomioistuin vastaa ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen, että asetus N:o 2670/81 ja erityisesti sen 3 artikla ovat pätemättömiä, koska niissä ei säädetä mahdollisuudesta peruuttaa maksuja kohtuullisuussyistä, CBB:n on todettava, ettei HPA:lla ollut oikeudellista perustaa vaatia riidanalaisten summien maksamista. Toissijaisesti yhteisöjen tuomioistuimen olisi Cosunin mukaan todettava, että komission olisi takautuvasti ja analogisesti EY 233 artiklan määräyksiä soveltaen sisällytettävä asetukseen N:o 2670/81 peruuttamismahdollisuus kohtuullisuussyistä nyt esillä olevan asian kaltaisessa tapauksessa.

63. Ministeri väittää, että Alankomaiden toimivaltaisten viranomaisten ja/tai komission oli jätettävä maksujen ulkopuolelle ainoastaan ne sokerimäärät, jotka Cosun oli luovuttanut sopimuskumppaneilleen vientiä varten sen jälkeen, kun Alankomaiden viranomaiset olivat kuulleet tutkimuksesta.

64. Alankomaiden hallitus katsoo, että mikäli yhteisöjen tuomioistuin toteaa asetukset N:o 1785/81 ja N:o 2670/81 osittain pätemättömiksi, ainoastaan niistä sokerimää-

ristä ei pidä periä maksuja, joista ei olisi peritty maksuja, jos maksuvelvolliselle olisi ilmoitettu heti mahdollisia petollisia liiketoimia koskevan kansainvälisen tutkimuksen aloittamisesta.

65. Neuvosto ja komissio eivät ole esittäneet huomautuksia toisesta ennakkoratkaisukysymyksestä.

2. Arviointi

66. Toinen ennakkoratkaisukysymys esitetään ainoastaan siinä tapauksessa, että asetukset N:o 1785/81 ja N:o 2670/81 todetaan ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen vastauksessa kokonaan tai osittain pätemättömiksi.

67. Koska ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelussa kävi ilmi, ettei kumpikaan asetus ole pätemätön kohtuullisuusperiaatteen loukkaamisen vuoksi, toiseen ennakkoratkaisukysymykseen ei ole tarpeen vastata.

V Ratkaisuehdotus

68. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

Jos asetuksen (ETY) N:o 1430/79 13 artiklaan – joka on korvattu yhteisön tullikoodeksin 239 artiklalla – perustuvaa peruuttamismahdollisuutta ei sovelleta nyt esillä olevassa asiassa tarkoitettujen maksujen kaltaisiin C-sokerista perittäviin maksuihin, sokerialan yhteisestä markkinajärjestelystä 30 päivänä kesäkuuta 1981 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 1785/81 ja kiintiötä suuremman tuotannon soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 14 päivänä syyskuuta 1981 annettua komission asetusta (ETY) N:o 2670/81 ei voida pitää kokonaan tai osittain pätemättöminä, koska niistä puuttuu mahdollisuus palauttaa tai peruuttaa C-sokerista perittävä maksu tietyistä kohtuullisuussyistä.